

To nye danske sommerfugle: *Manhatta biviella* Z. og *Acrobasis tumidana* Schiff.

with an English summary,

af Preben L. Holst.

Under et kortvarigt besøg på Bornholm i sommeren 1960 samlede jeg i 5 dage ($8-9/8$ og $11-13/8$) med lyslokning, Hg-lampe, ved et sommerhus i Onsbæk, 4 km sydøst for Rønne. Lokaltiteten er en sydvendt strandskrænt beplantet med skovfyr og bevoxet med lidt eg, gyvel og de almindelige strandplanter.

Manhatta biviella Z.

Alle 5 dage tiltrak lampen en hel del eksemplarer af en køn lille pyralide, der ved første øjekast lignede en kontrastrig *Ephestia elutella* Hb. Da jeg formodede, at der kunne være tale om en ny art for faunaen, tog jeg et ret stort antal med hjem — i alt 16 blev præpareret. Skønsmæssigt så jeg vel i alt ca. 100 stykker, deraf enkelte om dagen.

En genitalbestemmelse, jeg foretog efter hjemkomsten, viste omgående, at der ikke kunne være tale om nogen hidtil kendt dansk art. Med bistand af N. L. Wolff lykkedes det at identificere arten med *Manhatta (Moodna) biviella* Z. Slægten *Manhatta* Hulst. bør i W. van Deurs: Pyralider (Danmarks fauna, bd. 48, 1942) placeres mellem *Ephestia* Gn. og *Ancylothis* Z., p. 42.

Af udseende ligner *biviella* som nævnt *Ephestia*-arterne, af de danske arter mest *elutella*. Som hos *elutella* er hannen forsynet med en hårpensel i en fold på undersiden af forvingens costa. Forvingens grundfarve er imidlertid hvidgrå med sort pudring, hvorved helhedsindtrykket er blågråt, medens *elutella* i reglen virker brunlig. Rodfeltet er gråt, indre mellemlinie hvidgrå, lige, forløbende fra kanten skråt udad til randen. Mellemfeltet er af samme farve som rodfeltet, langs indre og ydre mellemlinie samt langs randen kraftigt sort bestøvet. Der er to sorte, ofte sammenhængende diskalpunkter i mellemfeltets lyse parti. Ydre mellemlinie forløber skråt fra kanten indad mod randen; den er hvidgrå og, med undtagelse af et skarpt knæk udad ca. $1/3$ fra kanten, lige. Sømfeltet er gråt, langs ydre mellemlinie lidt mørkere, langs sømmen med en sort linie, der ikke når kanten og ofte er opløst

i pletter. Frynserne er grå med mørk grå rodlinie. Bagvingerne er grå med sort linie langs frynserne, der er lysere grå med mørk grå rodlinie. Vingefanget er ca. 15 mm.

Larven angives at leve på fyr i forsommeren, imago at flyve i juli.

Arten er kendt fra Mellemeuropa og er for nylig fundet i Sverige; det danske fund falder således smukt i tråd hermed.

Fig. 1 viser *biviellas* genitalapparat, der er ret karakteristisk, især det meget ejendommelige "bladede" *signum* hos hunnen. Fig. 1 c viser et særlig flot stykke af dette *signum*.

Acrobasis tumidana Schiff.

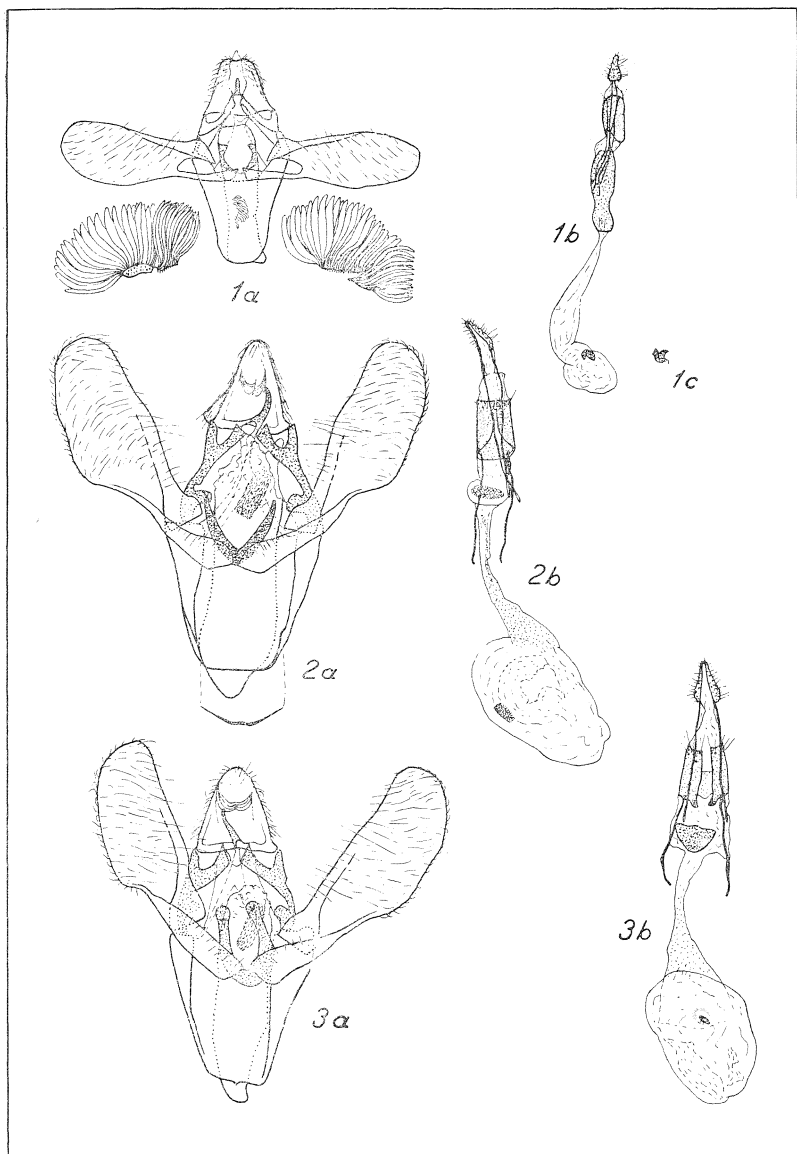
Af denne art kom en han til lyset $12/8$. Jeg havde længe ventet at se den, da arten i de senere år er fundet flere gange i Sydsverige. For nylig har N. L. Wolff i øvrigt i en artikel i Flora og Fauna (65 (1959), p. 113—133) gjort opmærksom på den som en art, der kunne ventes.

Den ligner meget *A. tumidella* Zck., dog er farven gennemgående mere afdæmpet, specielt er rodfeltet gråbrunt (*tumidellas* rodfelt er rødbrunt). Herved kommer en lille dusk af kraftigt farvede røde skæl, der findes ved vingeroden hos begge arter, til at fremtræde tydeligt hos *tumidana*. Skællene kan dog undertiden være næsten farveløse — dette er tilfældet med det danske exemplar. Langs ydersiden af indre mellemlinie findes en skælhob, der består af 3-4 gange så lange skæl som de, der findes på den øvrige del af vingen. Skællene i dusken er buede, så den har en anden form end hos de fleste andre pyralider med skældusk. *A. tumidella* mangler denne dusk.

Genitalapparatet ligner også *tumidellas*, men der er dog små forskelle, som det kan være nyttigt at kende, hvis man skulle tage et affløjet exemplar.

Hos hannen danner *anellus lobar* en V-formet figur hos *tumidana*, fig. 2 a, med spidse flige, medens den nærmest er U-formet hos *tumidella*, fig. 3 a, med opsvulmede spidser, der er besat med 3-4 korte torne. Hos *tumidana* findes desuden en lille plade (ses på tegningen under genitalapparatet), der mangler hos *tumidella*.

Hos hunnen findes hos *tumidana*, fig. 2 b, en oval tornebob ved *ductus bursaes* munding, hos *tumidella*, fig. 3 b, tilsvarende en trekantet plade. I *bursa* er der hos begge arter ét ovalt, tornet *signum*. Hos *tumidana* er *signum* stort og ensartet tornet, hos

P. L. Holst præp. og del.

Genitalapparat hos:

1. *Manhatta biviella* Z. (a. ♂, $\times 20$; b. ♀, $\times 10$; c. ♀, signum, $\times 10$).
2. *Acrobasis tumidana* Schiff. (a. ♂, $\times 20$; b. ♀, $\times 10$).
3. *Acrobasis tumidella* Zck. (a. ♂, $\times 20$; b. ♀, $\times 10$).

tumidella med en lille, kompakt kærne omgivet af en atmosfære af mere spredt siddende torne.

Larven angives at leve på eg i forsommeren, imago at flyve i juli-august.

Arten er udbredt i Mellem- og Sydeuropa, nord for Danmark findes den som nævnt i Sverige (bl. a. i Skåne).

Ingeniør, cand. polyt. N. L. Wolff og jägmästare I. Svensson bedes modtage min bedste tak for deres hjælp med den endelige bestemmelse af de to arter.

Under korrekturen har jeg fået meddelelse om, at *biviella* i år (1961) er genfundet i antal på Bornholm, denne gang ved Snogebæk (H. Henriksen leg.).

Summary. Two pyralid moths: *Manhatta biviella* Z. and *Acrobasis tumidana* Schiff. are recorded new to Denmark. Both were found on the island of Bornholm in the Baltic sea in the beginning of August 1960.

Anmeldelse.

Adolf Horion: **Faunistik der mitteleuropäischen Käfer, Band VIII: Clavicornia, 2. Teil (Thorictidae bis Cisidae), Teredilia, Coccinellidae.** 375 sider. Pris DM. 24.70.

Af „Horions Faunistik“ er de første syv bind anmeldt i Ent. Medd. XXIX, 378—379. Nu foreligger bind VIII, der omfatter de i Danmarks Fauna Biller XIV behandlede familier (undtagen Lymexylonidae, der findes i Horions bind III).

Det nye bind følger linierne fra de tidligere bind og indeholder således foruden indgående angivelse af arternes geografiske udbredelse mange vigtige oplysninger om dyrenes levested og ofte også om systematiske eller nomenklatoriske spørgsmål.

Familien Coccinellidae er, som ovenfor nævnt, medtaget i dette bind i overensstemmelse med Ganglbauer, Reitter m. fl., men forfatteren betoner s. 283—284, at dette udelukkende er sket af rent praktiske grunde, og at han slutter sig til Julius Weises standpunkt, hvorefter familien systematisk bør placeres ikke blandt Clavicornierne, men efter Chrysomeliderne, som en afsluttet stamme af coleoptererne, der ikke står i virkeligt slægtskab til nogen anden familie. Heroverfor turde der dog være grund til at fremhæve, at Bøving og Craighead i deres kendte værk „Larvae of Coleoptera“ på grundlag af larvekarakterer har stillet Coccinelliderne i gruppen Cucujoidea, der bl. a. omfatter Clavicornierne og er adskilt langt fra gruppen Chrysomeloidea.

I forordet meddeler forfatteren, at han trods sin høje alder vil forsøge at få „kæmpfamilien“ Staphylinidae behandlet i „Faunistik“, og det må meget håbes, at dette vil lykkes for ham.

Det nye bind kan ligesom de foregående på det bedste anbefales danske coleopterologer. Navnlig med hensyn til arter, til hvis levested vi på grund af deres sjældenhed i Danmark ikke har noget rigtigt førstehåndskendskab, indeholder bindet mange værdifulde oplysninger, der letter eftersøgningen af dyrene hos os, og det samme gælder en del arter, der endnu ikke er kendt som danske, men kan forventes fundet hos os.

Victor Hansen
